

## ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

### Εισαγωγή

Η αποστολή του τμήματος Γεωγραφίας είναι να συνεισφέρει στην πρόοδο της γεωγραφικής επιστήμης μέσα από:

- α) *τη διεξαγωγή έρευνας* στις φυσικές και κοινωνικές επιστήμες που εκτείνεται από την τοπική έως την παγκόσμια κλίμακα, με έμφαση σε μια γεω-χωρική οπτική του συνεχώς μεταβαλλόμενου πλανήτη μας,
- β) *την κατάρτιση προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών* έτσι ώστε να μπορούν να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που συνδέονται με τη συνεχιζόμενη εξέλιξη της γεωγραφικής επιστήμης, παρέχοντας τους παράλληλα μια ενδιαφέρουσα και ποιοτική εκπαιδευτική εμπειρία, και
- γ) *την εφαρμογή της γεωγραφικής επιστήμης για την επίλυση κοινωνικών και περιβαλλοντικών ζητημάτων* με αναφορά τόσο το Εθνικό επίπεδο, όσο και την παγκόσμια κοινότητα.

Τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν το Τμήμα Γεωγραφίας (τα οποία επισημαίνονται και στην εξωτερική αξιολόγηση του Δεκ. 2013) είναι το σύγχρονο πρόγραμμα σπουδών, καλές αναλογίες διδασκόντων/διδασκομένων (με βάση τα δεδομένα προηγούμενων ετών), οι άμεσες σχέσεις των μελών ΔΕΠ με τους φοιτητές/τριες και η διεπιστημονικότητα του αντικείμενου. Τα στοιχεία αυτά καθορίζουν το περιεχόμενο του προγράμματος σπουδών, τις γνώσεις και δεξιότητες που παρέχονται, τις ερευνητικές κατευθύνσεις, αλλά ενδεχομένως και τα κριτήρια επιλογής του Τμήματος από προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές/ριες. Αυτό άλλωστε προκύπτει από τις απαντήσεις των φοιτητών/ριών του προπτυχιακού και μεταπτυχιακού προγράμματος κατά την εσωτερική αξιολόγηση του Τμήματος.

Το διεπιστημονικό αντικείμενο του Τμήματος Γεωγραφίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου συγκροτείται - χωρίς να περιορίζεται - από τα παρακάτω πεδία:

- α) Φυσικής Γεωγραφίας και Περιβάλλοντος (γεωμορφολογία, κλιματολογία, υδρολογία, ωκεανογραφία, κ.α.),
- β) Ανθρώπινης Γεωγραφίας (οικονομική, πολιτική, αστική, κοινωνική, ιστορική, πολιτισμική γεωγραφία, κ.α.),
- γ) Προγραμματισμού και Διαχείρισης του Χώρου (αστική και περιφερειακή ανάπτυξη, τοπική ανάπτυξη, χωροταξία, διαχείριση περιβάλλοντος κ.α.) και
- δ) Γεωπληροφορικής (συστήματα γεωγραφικών πληροφοριών (GIS), τηλεπισκόπηση / τηλεανίχνευση, χωρική στατιστική, GPS, χαρτογραφία, κ.α.).

Τα αντικείμενα αυτά αν και είναι διακριτά στο ευρύτερο πλαίσιο της επιστήμης της Γεωγραφίας παρουσιάζουν αλληλεπιδράσεις και επικαλύψεις. Στοιχεία αυτών των πεδίων αξιοποιούνται κατά συνθετικό τρόπο στη γεωγραφική ανάλυση και στη διαμόρφωση πολιτικής.

Η βραχυπρόθεσμη στρατηγική ανάπτυξης του Τμήματος Γεωγραφίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου έχει ως κύρια στόχευση την όσο το δυνατό πιο αποτελεσματική αξιοποίηση των εκάστοτε διαθέσιμων πόρων, με τους οποίους το Τμήμα μπορεί να υλοποιεί δράσεις ανάπτυξης. Όπως επισημάνθηκε και στην εξωτερική αξιολόγηση, στο τμήμα παρατηρείται υποστελέχωση τόσο σε μέλη ΔΕΠ αλλά πολύ περισσότερο σε επικουρικό τεχνικό και εκπαιδευτικό προσωπικό. Το ίδιο ισχύει και για τον υλικοτεχνικό εξοπλισμό, αλλά και τις υποδομές, όσον αφορά τους εργαστηριακούς χώρους και τις αίθουσες διδασκαλίας, οι οποίες είναι οριακά επαρκείς για τον σχετικά μεγάλο αριθμό προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών. Τα ζητήματα αυτά επιτείνονται ακόμη περισσότερο με τα νέα δεδομένα της μεγάλης αύξησης του αριθμού των φοιτητών που εγγράφονται στο 1<sup>ο</sup> έτος. Για την επίλυση των παραπάνω και την επίτευξη των στρατηγικών στόχων του τμήματος είναι ιδιαίτερα καθοριστική η αρωγή του Ιδρύματος, καθώς επίσης, και οι συνεργασίες τόσο με άλλους Ακαδημαϊκούς και Ερευνητικούς Φορείς και Ιδρύματα, όσο και με τοπικούς και κοινωνικούς φορείς.

Οι τέσσερις βασικοί άξονες του στρατηγικού σχεδιασμού του Τμήματος Γεωγραφίας αφορούν

- α) την Ακαδημαϊκή ανάπτυξη,
- β) τη στελέχωση του Τμήματος και την υλικοτεχνική υποδομή
- γ) την προώθηση της έρευνας,
- δ) την προβολή και αναγνωσιμότητα του Τμήματος καθώς και την ανάπτυξη γεφυρών με την κοινωνία και την αγορά εργασίας.

Οι άξονες αυτοί παρουσιάζονται στη συνέχεια.

### **Ακαδημαϊκή Ανάπτυξη του Τμήματος**

Η Ακαδημαϊκή ανάπτυξη του τμήματος Γεωγραφίας σχετίζεται με τα προγράμματα σπουδών σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο, το προφίλ και τις Ακαδημαϊκές επιδόσεις των φοιτητών του τμήματος, τις μεθόδους διδασκαλίας, τις μεταπτυχιακές σπουδές και τη σύνδεση των σπουδών στο Τμήμα με την αγορά εργασίας. Έτσι, η μελλοντική υλοποίηση των παρακάτω στόχων αναμένεται να βοηθήσει την ακαδημαϊκή ανάπτυξη του τμήματος:

- α) Περαιτέρω εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των Προγραμμάτων Προπτυχιακών και Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος. Προς την κατεύθυνση αυτή εργάζονται συστηματικά οι σχετικές επιτροπές του Τμήματος. Όπως αναφέρεται στον Εσωτερικό Κανονισμό του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών κάθε δύο έτη το Πρόγραμμα

Σπουδών αναθεωρείται και προσαρμόζεται (αν κριθεί σκόπιμο) ακολουθώντας συγκεκριμένη διαδικασία. Επιπλέον η πρόσφατη επανίδρυση του ΠΜΣ συνοδεύτηκε από τροποποιήσεις του προγράμματος σπουδών.

- β) Ενέργειες με στόχευση τη μείωση του χρόνου αποφοίτησης τόσο σε προπτυχιακό, όσο και σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Σε αυτή την κατεύθυνση εντάσσεται η ενθάρρυνση ενδιάμεσων εξετάσεων / προόδου, η ενεργή εμπλοκή των φοιτητών στα μαθήματα με την εκπόνηση εργασιών / projects, η διενέργεια εμβόλιμων εξετάσεων για τους επί πτυχίω φοιτητές κλπ. Σημειώνεται ότι η υλοποίηση του παραπάνω στόχου με την αντίστοιχες ενέργειες θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την παράλληλη διατήρηση της παρεχόμενης ποιότητας των σπουδών.
- γ) Εμπέδωση και εφαρμογή μεθόδων διδασκαλίας εκτός της συμβατικής διδασκαλίας από την έδρα. Η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών (όπως είναι για παράδειγμα η ηλεκτρονική πλατφόρμα τηλεκαίτευσης e-class), αλλά και η διενέργεια εκδρομών/επισκέψεων στο πεδίο στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας αποτελούν ενέργειες προς αυτή την κατεύθυνση. Ήδη από το ακαδ. έτος 2011- 2012 το πρόγραμμα προπτυχιακών σπουδών εμπλουτίστηκε με μαθήματα στα οποία οι εκδρομές και η εργασία πεδίου αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Επιπλέον έχουν ήδη υλοποιηθεί δράσεις κατασκευής οπτικοακουστικού εκπαιδευτικού υλικού (π.χ. βιντεοσκοπημένα μαθήματα) τα οποία υποστηρίζουν συμπληρωματικά την εκπαιδευτική διαδικασία.
- ε) Προώθηση πρωτοβουλιών όπως “students day” και/η βραβείων για τις καλύτερες διπλωματικές εργασίες και δράσεις φοιτητών σε διάφορα πεδία (έρευνα, patents, εκπαίδευση, αλληλεγγύη, περιβάλλον, πρωτοβουλίες γειτονίας, κοκ).
- στ) Ενίσχυση της κινητικότητας των φοιτητών παράδειγμα μέσα από τα προγράμματα ERASMUS, ERASMUS +, Intensive programme κλπ. Για τα επόμενα 5 χρόνια, μια από τις βασικές επιδιώξεις του Τμήματος είναι η διατήρηση και διεύρυνση της διεθνούς απήχησης του Τμήματος και η προσέλκυση και ξένων (εισερχόμενων) φοιτητών/ριών τόσο στο προπτυχιακό, όσο και το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών μέσω της παροχής μαθημάτων στην Αγγλική γλώσσα.

Τέλος, οι άμεσες μελλοντικές δράσεις για τη μελλοντική Ακαδημαϊκή Ανάπτυξη του Τμήματος είναι :

- Η θεσμική ίδρυση Εργαστηρίων του Τμήματος Γεωγραφίας με βάση τα κύρια αντικείμενα τα οποία θεραπεύονται στο Τμήμα. Ενέργεια που αναμένεται να ενισχύσει ακόμη περισσότερο την ερευνητική δραστηριότητα στο Τμήμα.
- Η ενθάρρυνση ερευνητικών πρωτοβουλιών των μελών ΔΕΠ και προώθηση της εξωστρέφειας του Τμήματος. Οι συνεργασίες με άλλα ακαδημαϊκά ιδρύματα και φορείς (στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς) είναι στους άμεσους στόχους του Τμήματος. Μέχρι στιγμής, οι συνεργασίες προσδιορίζονται σε επίπεδο μελών ΔΕΠ, ή ομάδων μελών ΔΕΠ με στελέχη άλλων ιδρυμάτων ή στο πλαίσιο του προγράμματος ERASMUS αλλά και στο πλαίσιο μνημονίων συνεργασίας. Στόχος είναι η ενίσχυση της

ανάπτυξης ερευνητικών συνεργασιών σε σταθερή βάση και η αμοιβαία ανταλλαγή της σχετικής με το τμήμα τεχνογνωσίας. Η ίδρυση των εργαστηρίων του τμήματος αναμένεται να υποβοηθήσει τη δράση αυτή. Με αυτό τον τρόπο το τμήμα θα αποκτήσει πρόσβαση σε νέα γνώση η οποία αναμένεται να το ωφελήσει στην ανάπτυξή του. Σε αυτό το πνεύμα το τμήμα έχει ήδη αναπτύξει μεγάλο αριθμό διμερών συμβάσεων ERASMUS ανταλλαγής φοιτητών/τριών και μελών ΔΕΠ, και έχει προετοιμάσει τη σύναψη συνεργασιών – πολλές φορές και μέσα στο πλαίσιο σχετικών μνημονίων συνεργασίας - με ερευνητικούς και άλλους φορείς (π.χ. Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, ΕΚΚΕ, WWF, ΓΥΣ, ΕΛΚΕΘΕ, ΜΑΙΧ, κλπ).

### **Στελέχωση του Τμήματος - Υλικοτεχνική Υποδομή**

Ο περιορισμός του αριθμού του προσωπικού, λόγω συνταξιοδοτήσεων αποχωρήσεων, μετακινήσεων ή και αδειών άνευ αποδοχών αποτελεί σημαντικό πρόβλημα για το Τμήμα.

Ιδιαίτερης σημασίας είναι η διαμόρφωση και υλοποίηση προτάσεων για την ενίσχυση/εμπλουτισμό του ανθρώπινου δυναμικού για την προαγωγή τόσο του εκπαιδευτικού έργου, όσο και της έρευνας/καινοτομίας (νέα μέλη ΔΕΠ, τεχνικό προσωπικό, ερευνητές, υποψήφιοι διδάκτορες).

Σημαντική τουλάχιστον για την κάλυψη διδακτικών αναγκών κατά τα τελευταία δύο έτη υπήρξε η συνεισφορά του προγράμματος ΕΣΠΑ (Απόκτηση Ακαδημαϊκής Διδακτικής Εμπειρίας σε Νέους Επιστήμονες Κατόχους Διδακτορικού) το οποίο αξιοποιήθηκε πλήρως και επιτυχώς από το Τμήμα. Η πρόσφατη προκήρυξη δύο νέων θέσεων μελών ΔΕΠ και ο πρόσφατος διορισμός ενός μέλους ΕΔΙΠ αναμένεται να ενισχύσουν σημαντικά τόσο το εκπαιδευτικό, όσο και ερευνητικό έργο του τμήματος.

Πρωταρχικός στόχος του Τμήματος είναι η συντήρηση των υφιστάμενων υποδομών και η κάλυψη των λειτουργικών εξόδων που σχετίζονται με την εκπαιδευτική διαδικασία και με τις ανάγκες για εργαστηριακή εκπαίδευση, για διεξαγωγή εκπαιδευτικών εκδρομών/επισκέψεων, εργασιών πεδίου κλπ. Παράλληλα, καταβάλλεται προσπάθεια εκσυγχρονισμού και ανανέωσης των εκπαιδευτικών και ερευνητικών υποδομών ανάλογα με τις εκάστοτε διατιθέμενες πιστώσεις.

### **Ερευνητικό Έργο – Επιστημονικές Δημοσιεύσεις**

Στο Τμήμα Γεωγραφίας πραγματοποιείται έρευνα υψηλού επιπέδου, με έμφαση στους τομείς οι οποίοι αναπτύχθηκαν παραπάνω. Κύρια πηγή χρηματοδότησης είναι ο δημόσιος τομέας (και σε μικρότερο βαθμό ο ιδιωτικός τομέας) ενώ μικρό μέρος της έρευνας χρηματοδοτείται και από σχετικό πρόγραμμα του Ιδρύματος. Βασική μελλοντική επιδίωξη αποτελεί η συνέχιση αυτής της δραστηριότητας. Σημειώνεται ότι η προώθηση της έρευνας θα ενθαρρυνθεί, ιδιαίτερα με την συμμετοχή του Τμήματος σε διεθνείς ερευνητικές ομάδες

αλλά και την μεγαλύτερη εσωτερική ενίσχυση της έρευνας με δράσεις του τμήματος ή/και του Πανεπιστημίου.

Η συγγραφική δραστηριότητα των μελών του Τμήματος τα τελευταία έτη είναι ιδιαίτερα ικανοποιητική. Σταθερή επιδίωξη για το μέλλον αποτελεί η επίτευξη του στόχου των 2 δημοσιεύσεων (ανά έτος για κάθε μέλος ΔΕΠ) σε επιστημονικά περιοδικά, ενώ θα πρέπει να επισημανθεί ότι στόχευση του Τμήματος είναι να υποστηριχθεί και η συγγραφική δραστηριότητα των υποψηφίων διδασκόντων και των μεταπτυχιακών φοιτητών.

### **Προβολή, Αναγνωρισιμότητα του Τμήματος - Ανάπτυξη Γεφυρών με την Κοινωνία και την Αγορά Εργασίας**

Το Τμήμα Γεωγραφίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου έχει πλέον αποκτήσει αρκετά σημαντική απήχηση σε εθνικό επίπεδο - αλλά και διεθνώς - η οποία και θα πρέπει να διευρυνθεί περαιτέρω. Η απήχηση αυτή έχει επιτευχθεί από τη διεθνή παρουσία των μελών ΔΕΠ σε ΑΕΙ και ερευνητικά κέντρα της Ευρώπης αλλά και από την ανάληψη του συντονισμού και συμμετοχή σε εθνικά και ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα και την ενεργό συμμετοχή του Τμήματος σε ελληνικά και ευρωπαϊκά/διεθνή δίκτυα.

Η διοργάνωση, σε σταθερή βάση, διεθνούς επιστημονικού συνεδρίου στο χώρο της Γεωγραφίας, θα αποτελούσε ένα ακόμα ισχυρό μέσο προώθησης της ταυτότητας και θα ενίσχυε την απήχηση του Τμήματος στην επιστημονική κοινότητα. Η εμπειρία από προηγούμενες παρόμοιες δράσεις του Τμήματος το οποίο διοργάνωσε και φιλοξένησε με επιτυχία αρκετά ελληνικά και διεθνή, σημαντικού επιστημονικού κύρους, συνέδρια και ημερίδες δείχνει ότι τόσο η τεχνογνωσία, όσο και οι υποδομές του Τμήματος είναι υψηλού επιπέδου. Οι ενέργειες για τη βελτίωση στον τομέα της επικοινωνίας/προβολής του Τμήματος και του έργου το οποίο επιτελείται σε αυτό θα πρέπει να ενταθούν. Η πρόσφατη αναμόρφωση του διαδικτυακού τόπου του Τμήματος και η προσπάθεια διαρκούς και συνεχούς ανανέωσης του υλικού του αποτελούν ενέργειες προς την κατεύθυνση αυτή. Οι παρεμβάσεις με άρθρα στον τύπο για ζητήματα ευρύτερου κοινωνικού ενδιαφέροντος τα οποία άπτονται του αντικείμενου της Γεωγραφίας, και η διοργάνωση ημερίδων με γεωγραφική θεματολογία ευρύτερου ενδιαφέροντος αποτελούν παραδείγματα ενεργειών προς αυτή την κατεύθυνση σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο.

Ιδιαίτερη σημασία για την αναγνωρισιμότητα του Τμήματος έχει η αποτελεσματικότερη σύνδεση του εκπαιδευτικού πλαισίου με την αγορά εργασίας. Η ενίσχυση του ρόλου της Πρακτικής Άσκησης και συμμετοχή όλο και περισσότερων φοιτητών αλλά και φορέων υποδοχής σε αυτήν, η κατοχύρωση επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων του Τμήματος Γεωγραφίας, η ανάπτυξη δράσεων υποστήριξης της δυνατότητας απασχόλησης αποφοίτων του Τμήματος Γεωγραφίας στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση είναι μερικές από τις δράσεις αυτού του τύπου. Σύντομα θα υπάρχει η δυνατότητα παροχής στους φοιτητές που το επιθυμούν του Πιστοποιητικού Παιδαγωγικής Επάρκειας, μετά από την παρακολούθηση με επιτυχία σχετικού κύκλου μαθημάτων.

*Το μακροπρόθεσμο όραμα του Τμήματος είναι να καταφέρει μέσα από τη συνεχή, συνεπή και ποιοτική λειτουργία του, αφενός την εμπέδωση του αντικειμένου της Γεωγραφίας ως επιστημονικό πεδίο κομβικής σημασίας στην ευρύτερη Ακαδημαϊκή κοινότητα και την ελληνική κοινωνία, αφετέρου στην ανάδειξη του Τμήματος Γεωγραφίας του ΧΠ ως ένα Τμήμα πρότυπο γεωγραφικής εκπαίδευσης και έρευνας το οποίο να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας.*